

Epistemologická východiska předškolního vzdělávání – 1. semestr MŠ

Cíl: poznávat svět dítěte, hlavně se zaměřit na kognitivní vývoj a s ním související oblasti a aktivity.

Zapojte vždy alespoň tři děti, příp. více (možnosti srovnání z hlediska věku, podnětnosti domácího prostředí, pohlaví apod.)

Seminární úkoly

1. Pozorování dětské hry, nejraději námětové (příp. konstruktivní) a jeho záznam a analýza podle těchto indikátorů:

- Manipulace s hračkou (předmětná činnost) -
- Hraní rolí
- Komunikace – s dětmi, - s učitelkou (obsah a forma)

Pořídít písemný záznam, opatřit ho komentářem:

- charakteristika dítěte a prostředí, kde hra probíhá;
- analýza průběhu a obsahu hry, vyhodnocení. Argumentaci opřít o vývojovou teorii.

Pozorovat je možno jednotlivce i skupinu.

2. Vedení rozhovoru s dítětem na zvolené téma, se zaměřením na zjišťování dětských prekonceptů (co o té věci-problematice ví, jaké má představy apod. Témata (fenomény): např. les, škola, zdraví, rodina, život.... Fenomenografický rozhovor.

Dát si záležet na kvalitě otázek, které kladete, NE popisné otázky s jedinou možnou správnou odpovědí. Doplnující otázky: Jak to víš? Proč si to myslíš? A co dál o tom víš? Apod.

Rozhovor zaznamenat a okomentovat.

Varianty (tematické inspirace pro akční typy):

a) V případě nedostatečné spolupráce dítěte „hra na otázky“:

Řekni, co podle tebe znamenají tato slova (příp. jiná): Co to je?

- potok – teplota – louka – poledne – pokrm
- peníze – láska – zdraví – nebezpečí – zábava

(vymyslete si další zajímavé pojmy)

b) Dílčí drobné sondy typu:

- Jak se dítě orientuje v čase (včera - dnes – zítra; ráno – poledne – večer, ... hodiny,..)
- Jak se dítě orientuje v prostoru (nahore - dole; nad – pod,..)

3. Zjišťování úrovně morálního usuzování

Jak se u dítěte projevuje úroveň jeho mravního usuzování: příběhy s morálním obsahem:

Příběhy zjišťující úroveň morálního usuzování - skrze pravidla (vhodné pro předškoláky) – podle J. Piageta (Vacek 2008, s. 11 a dále) – zvolte si podle podmínek, příp. všechny (téma k rozhovoru):

a) *Dítě způsobí škodu:*

A. *Honzík si hrál ve svém pokoji a maminka ho zavolala k obědu. Když vběhl do jídelny, prudce otevřel dveře a za nimi stál stůl s podnosem plným hrníčků na čaj; podnos spadl a všechny hrnky se rozbily.*

B. *Adámek byl sám doma a dostal chuť na cukroví, o kterém věděl, že ho maminka má uloženo ve spíži na polici. Vylezl na židli a jak se natahoval na sklenici s bonbóny, zavadil o hrníček. Ten spadl a rozbil se.*

b) *Lež:*

A. *Pepík šel po ulici a potkal velkého psa, kterého se velmi polekal. Když přišel domů, řekl mamince, že viděl psa velkého jako kráva.*

B. *Milánek přišel ze školky a řekl mamince, že ho paní učitelka dnes pochválila, jak se hezky choval. Nebyla to ale pravda, paní učitelka ho ani nechválila, ale ani mu nic nevytýkala. Maminka ale měla radost a dala mu za odměnu čokoládu.*

NEBO:

A. *Mirek moc neuměl kreslit, ale moc to chtěl umět. Jednou objevil výkres, který kreslil jiný kluk, a řekl: „To jsem nakreslil já!“*

B. *Hanka si hrála s nůžkami, když u toho maminka nebyla, a pak je ztratila. Když maminka přišla, řekla jí, že s nůžkami nic nedělala a ani je neviděla.*

c) *Krádež:*

A. *Natálčin tatínek měl v kleci kanárka. Myslela si, že ptáček je v kleci velmi nešťastný a chtěla, aby ho tatínek pustil. Jednou, když nebyl doma, nechala*

ptáčka uletět a klec schovala na půdu, aby už do ní nemohl žádného ptáčka zavřít.

B. Eliška měla chuť na bonbóny. Když se maminka nedívala, vzala si je a schovala a později je snědla.

4. Kresba s komentářem

Pokyny: “Nakresli... .. Podívej se a řekni, co jsi nakreslil... Co je toto...? A co toto?...“

Např.

- **Nakresli, jak vypadá lidské tělo vevnitř.**
- **Nakresli zeměkouli.**
- **Nakresli hlavu plnou myšlenek.**
- **Nakresli, jak to vypadá pod zemí.**
- **Apod.**

To, co má dítě kreslit, by mělo být reálné (tj. nikoli pohádkové náměty), ale nejspíš to nikdy skutečně nevidělo. Ale může o tom hodně vědět a mít svoje představy.

„Řekni, co jsi namaloval(a)“.

(Pečlivě zaznamenat komentář)

Zásada: nehodnotit, neopravovat „chyby“, v rozhovoru používat zásadně pojmy, kterými komentuje dítě svůj výtvar

Literatura:

FISHER, R. *Učíme děti myslet a učit se.* Praha: Portál, 1997.

HOLT, J. *Jak se děti učí.* Praha: Agentura STROM, 1995.

KOLLÁRIKOVÁ, Z., PUPALA, B. *Předškolní a primární pedagogika.* Praha: Portál, 2001.

LANIADO, N. *Jak od malička rozvíjet inteligenci dětí.* Praha: Portál, 2004.

PIAGET, J. *Psychologie inteligence.* Praha: SPN, 1970.

VACEK, P. *Rozvoj morálního vědomí žáků.* Praha: Portál, 2008.